

institutions depends on a number of conditions, in particular, on the formation of a system of stable positive motivational states, namely: the interest of the future pedagogical activity, responsibility, professional-value orientation of the basic level of future teachers, creative upsurge. The communicative function of etiquette is described as one that takes a special place in the teacher's professional training system, since it defines rules, methods, means and forms of communication that correspond to professional ethics as a mandatory element of etiquette culture. The approaches to implementation of speech etiquette as a means of professional and pedagogical preparation of the future teacher are generalized.

Key words: *etiquette culture, future teacher, educational process, personality formation, educational process, psychological climate, speech etiquette, intelligentsia.*

УДК 37.014.3 (477)

DOI: <https://doi.org/10.32405/2663-5739-2018-1-86-91>

С. В. Лапаєнко,

кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, вчений секретар ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, м. Київ, Україна

Закон України «Про освіту»: основні напрями реформування галузі

У статті окреслено основні напрями реформи у сфері освіти відповідно до нового Закону «Про освіту»: новий зміст освіти, спрямований на формування компетентностей; новий шкільний учитель, який володіє сучасними методиками викладання і здатен реалізовувати педагогіку партнерства; нова сучасна система управління та адміністрування шкіл; нове освітнє середовище.

Ключові слова: *Закон України «Про освіту», реформа, компетентності, здобуття освіти, освіта дорослих та підвищення фахового рівня, форми складники та рівні освіти, академічна доброчесність.*

Головне, що я хочу донести депутатам та усьому українському суспільству: цей закон необхідний, аби створити підґрунтя для сталого розвитку нашої країни. Без освітньої реформи цивілізаційна трансформація не відбудеться, а ми так і залишимося на перехресті між Європою та СРСР.

Лілія Гриневич,
міністр освіти і науки України

5 вересня 2017 року Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про освіту» (далі – Закон) [2]. «Очікуваними результатами прийняття Закону є створення системи освіти нового покоління, що забезпечить умови для здобуття освіти всіма категоріями населення України, ефективної системи забезпечення всебічного розвитку людини та сприятиме істотному зростанню інтелектуального, культурного, духовно-морального потенціалу суспільства та особистості», – зазначено в пояснювальній записці. Коротко окреслимо основні напрями реформи відповідно до нового Закону.

12-річна школа трьох рівнів. Діти йтимуть до школи, як правило, у 6-річному, але не пізніше 7-річного віку й учитимуться 12 років. У класах має бути не більше 30 учнів, але не менше 5-ти. Середня освіта поділятиметься на початкову (1-4 класи, чотири роки), базову (5-9 класи, п'ять років) і профільну (9-12 класи, три роки). Починаючи з 5 класу діти вчитимуться в гімназіях, а після закінчення 9 класу продовжуватимуть навчання в ліцеях (зкладах старшої або профільної школи) або ж здобуватимуть професію у професійних коледжах із можливістю здобуття повної вищої освіти. Профільна школа може бути професійною або академічною. Після професійного навчання випускник зможе піти працювати або продовжити навчання у вищому закладі освіти. В академічній школі учні вивчатимуть дисципліни поглиблено, а після її закінчення випускник може вступити на перший курс вищого закладу освіти.

Оцінювання знань: тестування після кожного етапу. Знання учнів перевірятимуть після закінчення кожного з етапів навчання рівня базової середньої освіти за допомогою державної підсумкової атестації. Саме за її результатами школяра зараховуватимуть на наступний освітній рівень. Після 4 класу це буде моніторинг за допомогою тестування (для початкової школи тестування буде лише показником успішності), а після 9 – повноцінне зовнішнє незалежне оцінювання.

Компетентності – знання та вміння для життя. Ключовими компетентностями, формування яких необхідне кожній людині для успішної життєдіяльності, є: вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною та іноземними мовами; математична компетентність; компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічна компетентність; інформаційно-комунікаційна компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей; культурна компетентність; підприємливість та фінансова грамотність; інші компетентності, передбачені стандартом освіти.

Спільними для всіх компетентностей є такі вміння: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно й письмово, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, творчість, ініціативність, уміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми, здатність співпрацювати з іншими людьми.

Форми здобуття освіти. Основними формами здобуття освіти є: інституційна (очна (денна, вечірня), заочна, дистанційна, мережева); індивідуальна (екстернатна, сімейна (домашня), педагогічний патронаж, на робочому місці (на виробництві); дуальна. Особа реалізує своє право на освіту впродовж життя шляхом формальної (офіційне підвищення рівня освіти), неформальної (підвищення рівня освіти поза офіційною системою підвищення кваліфікації – тренінги, гуртки, курси тощо) та інформальної освіти (самоосвіта).

Мова навчання. Заклади освіти забезпечують обов'язкове вивчення державної мови, зокрема, заклади професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти – в обсязі, що дає змогу провадити професійну діяльність в обраній галузі з використанням державної мови.

Особам, які належать до корінних народів, національних меншин України, іноземцям та особам без громадянства створюються належні умови для вивчення державної мови. Учням і студентам національних меншин і корінних народів гарантується право на навчання рідною мовою. А для його реалізації створюватимуться окремі класи.

Держава сприяє вивченню мов міжнародного спілкування, насамперед англійської мови, у державних і комунальних закладах освіти.

Інклюзивна освіта і перепрофілювання інтернатів. Заклади освіти за потреби утворюють інклюзивні або спеціальні групи і класи для навчання осіб з особливими освітніми потребами. У разі звернення особи з особливими освітніми потребами або її батьків така група або клас утворюється в обов'язковому порядку.

Органи державної влади та органи місцевого самоврядування утворюють інклюзивно-ресурсні центри з метою забезпечення реалізації права на освіту та психолого-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами.

Закон заохочує навчання дітей з особливими потребами, сиріт та дітей зі складних родин у звичайних школах. За заявами батьків дітей з особливими потребами школи мають створювати спеціальні класи, де такі діти могли б навчатися. Якщо це необхідно, діти з особливими потребами можуть іти в школу пізніше й навчатися довше.

Дітям із вадами слуху створюють умови для навчання мовою жестів.

До 31 грудня 2021 року всі школи-інтернати мають стати або звичайними школами, дитсадками чи іншими закладами освіти, доступними для всіх дітей, або дитячими будинками в системі мінсоцполітики. Рішення про долю кожного інтернату прийматимуть обласні та Київська міська ради.

Складники та рівні освіти. Невід’ємними складниками системи освіти є: дошкільна освіта; повна загальна середня освіта (початкова освіта, базова середня освіта, профільна середня освіта), спеціалізована освіта; професійна (професійно-технічна) освіта трьох рівнів: перший (початковий), другий (базовий), третій (вищий); фахова передвища освіта; вища освіта (початковий рівень (короткий цикл); перший (бакалаврський) рівень; другий (магістерський) рівень; третій (освітньо-науковий/освітньо-творчий) рівень вищої освіти; науковий рівень вищої освіти; позашкільна освіта; освіта дорослих, у тому числі післядипломна освіта.

Освіта дорослих та підвищення фахового рівня. Складниками освіти дорослих є: післядипломна освіта; професійне навчання працівників; курси перепідготовки та/або підвищення кваліфікації; безперервний професійний розвиток; будь-які інші складники, що передбачені законодавством, запропоновані суб’єктом освітньої діяльності або самостійно визначені особою.

Післядипломна освіта включає:

спеціалізацію – профільну спеціалізовану підготовку з метою набуття особою здатності виконувати завдання та обов’язки, що мають особливості в межах спеціальності;

перепідготовку – освіту дорослих, спрямовану на професійне навчання з метою оволодіння іншою (іншими) професією (професіями);

підвищення кваліфікації – набуття особою нових або вдосконалення раніше набутих компетентностей у межах професійної діяльності або галузі знань;

стажування – набуття особою практичного досвіду виконання завдань та обов’язків у певній професійній діяльності або галузі знань.

Ці послуги зможуть надавати різні державні, комунальні та приватні установи, а також громадські організації, які матимуть відповідну ліцензію. Вчителі мають підвищувати свою кваліфікацію щорічно – кількість годин може бути різною, але вони мають удосконалювати свої знання та вміння не один раз на 5 років, а саме щорічно. Вчителі самі обиратимуть, де їм підвищувати кваліфікацію, це може бути й кілька різних установ, час навчання в яких має становити не менше 150 годин за 5 років.

Закон передбачає можливість добровільної сертифікації вчителів. Після її успішного проходження вчитель отримуватиме доплату в розмірі 20%

посадового окладу протягом строку дії сертифікату – упродовж 3 років. Крім того, успішна сертифікація зараховується як проходження атестації.

Трирічний бакалаврат і дворічна магістратура. Для отримання диплому бакалавра студенти вчитимуться не чотири, а три роки. Навчання в магістратурі стане довшим і триватиме два роки, зараз – півтора. Вступ до магістратури також здійснюватиметься за підсумками зовнішнього незалежного оцінювання.

Академічна доброчесність. Закон зобов'язує учасників освітнього процесу дотримуватися академічної доброчесності. Порушеннями академічної доброчесності вважаються плагіат, самоплагіат (коли людина видає свої старі наукові результати за нові), фабрикація чи фальсифікація даних, списування, обман, хабарництво та необ'єктивне оцінювання.

Порушникові доброчесності загрожує відмова в присудженні наукового ступеня чи звання, позбавлення вже присуджених ступенів, звань, кваліфікаційних категорій, позбавлення права обіймати певні посади. Учні і студентів за порушення доброчесності можуть направити на перескладання іспиту, контрольної тощо, повторне проходження курсу, позбавити стипендії чи пільг або відрахувати з навчального закладу.

Зміни в управлінні навчальними закладами: більше джерел фінансування освіти, збільшення зарплат учителям, добровільна сертифікація вчителів, створення освітніх округів, автономія шкіл і більша свобода вчителя, вибори директора максимум на 12 років, інформаційна прозорість: витрати школи – у режимі онлайн (оприлюднення кошторису і фінансовий звіт).

Нова система освіти запроваджуватиметься поступово: початкова школа запрацює з 1 вересня 2018 року, базова – з 1 вересня 2022 року і профільна – з 1 вересня 2027 року. Проте, щоб Закон запрацював повною мірою, потрібно ухвалити ще багато документів: закони про середню освіту, про професійну освіту, зміни до Податкового і Митного кодексів України та інші акти, а також утворити чи реорганізувати органи управління, передбачені новим освітнім законодавством. Отже, ухвалення нового Закону України «Про освіту» не останній, але важливий, можна сказати доленосний крок на шляху освітньої реформи. Країну чекають зміни, результати яких зможемо оцінити лише з роками.

«Освітня реформа має стати здобутком усього українського суспільства. І тоді, я впевнена, вона буде реалізована заради майбутніх поколінь модерної європейської України» [1].

Список використаних джерел

1. Гриневич Л. Надто важливий. Чому потрібно прийняти новий закон про освіту? [Електронний ресурс] / Лілія Гриневич // Українська правда. – Текст. дані. – Київ, 2017. –

19 червня. – Режим доступу: <http://life.pravda.com.ua/columns/2017/06/19/224784/>. – Назва з екрана.

2. Про освіту : Закон України від 5 верес. 2017 р. № 2145-VIII // Відом. Верхов. Ради України. – 2017. – № 38/39. – Ст. 380. – Текст доступний в Інтернеті: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

S. V. Lapaenko,
PhD, Senior Researcher, Acting
Scientific Secretary of the V. O.
Sukhomlynskyi SSPL of Ukraine,
Kyiv, Ukraine

The Law of Ukraine On Education: the Main Directions of Education Reform

The article covers the main directions of education reforms under a new Law On Education: a new content of education aimed at formation of competences; a new school teacher who uses modern teaching methods and is able to realise a pedagogy of partnership; a new modern system of school management; a new educational environment.

Key words: the Law of Ukraine On Education, reform, competences, adult education and professional development, forms of education, components and levels of education, academic honesty.

УДК 373.5.041: 025.2

I. А. Мося ,
кандидат педагогічних наук, старший
науковий співробітник відділу
науково- технічного забезпечення та
впровадження комп'ютерних
технологій ДНПБ України ім. В. О.
Сухомлинського, м. Київ, Україна

Формування самоосвітньої компетентності учнів засобами бібліотечних ресурсів

У статті розглянуто проблему оновлення функцій і завдань сучасної бібліотеки навчального закладу, що зумовлює необхідність визначення продуктивних факторів, умов і технологій розвитку інтелектуального потенціалу учнів засобами бібліотечних ресурсів. Виділено основні прогресивні напрями бібліотечної роботи з формування самоосвітньої компетентності учнів, подано структурно-логічну схему організації самоосвітньої діяльності учня як комплекс вимог і умов, що постають перед учнем і становлять зміст предмета його самоосвіти, схарактеризовано структурні компоненти самоосвітньої